

Initiatiefwet – Energieonafhankelijkheid

De oorlog in Oekraïne maakt op pijnlijke manier duidelijk dat we te afhankelijk zijn geworden van Russisch gas. Deze afhankelijkheid heeft ons kwetsbaar gemaakt en onderstreept daarmee het belang van een meer onafhankelijke energievoorziening. De laatste jaren heeft Nederland voor haar energievoorziening grootschalig geleund op import uit vaak onvrije landen. Hierdoor is ons energiesysteem niet weerbaar voor crises of geopolitieke verschuivingen. Terwijl een betaalbare en betrouwbare energievoorziening cruciaal is voor onze economie en maatschappij. Met deze initiatiefwet wil de VVD voorkomen dat eenzelfde situatie in de toekomst nog eens ontstaat én daarin gaan we als Nederland weer meer energieonafhankelijk worden.

Met deze initiatiefwet wil de VVD ervoor zorgen dat we tijdig de juiste lessen uit deze energiecrisis trekken. We gaan ervoor zorgen dat Nederland weer meer energieonafhankelijk wordt en krijgen daarmee weer grip op onze eigen energievoorziening. We sturen op het creëren van een robuuste en betrouwbare energievoorziening in Nederland. Op deze manier maken we onszelf minder kwetsbaar voor chantage vanuit onvrije landen én we zorgen ervoor dat op termijn energie weer betaalbaar wordt en blijft. In het verleden werd er geen duidelijk beleid gemaakt op energieonafhankelijkheid waardoor de markt koos voor goedkoper en ruimer beschikbaar Russisch gas op basis van kortetermijncontracten. Daarmee stuurde het beleid op kosteneffectiviteit op de korte termijn waarvoor we nu de echte kosten betalen. Door ook leveringszekerheid en nationale productie een zwaarder gewicht toe te kennen in de beleidscyclus (naast kosteneffectiviteit en duurzaamheid) zal onze energiemix er in de toekomst weer meer Nederlands gaan uitzien.

Inhoudelijk gaan we sturen op vijf pijlers:

1. Nationale productie

Onze nationale energieproductie moet worden versterkt zodat Nederland meer zelfvoorzienend wordt. Dit betekent dat er wordt gekozen voor nationale productie, ook als import net wat goedkoper zou zijn (bv. gaswinning op de Noordzee of waterstof in de Eemshaven). Op deze manier creëren we zekerheid en maken we onszelf minder kwetsbaar van externe schokken en geopolitiek.

2. Diversificatie van energiebronnen

Bij het vergroten van onze nationale energieproductie moet worden ingezet op verschillende energiebronnen. Door diversificatie wordt ons energiesysteem weerbaar. Indien een energiebron uitvalt of door omstandigheden niet beschikbaar is, kan op deze manier de productie worden opgevangen met andere energiebronnen. We zien immers dat Frankrijk nu een probleem heeft door een overmatige afhankelijkheid van kernenergie, terwijl Duitsland een probleem heeft door enkel op wind en zon in te zetten. Overmatige afhankelijkheid van één energiebron maakt kwetsbaar.

3. Diversificatie van import

Naast een eigen productie zal er voor sommige energiebronnen import uit andere landen nodig blijven als sluitstuk. Hierbij is het van belang om voornamelijk in te zetten op bevriende (waar mogelijke regionale) landen. Dit kan bijvoorbeeld via langetermijncontracten (denk aan aardgas uit Noorwegen). In de enkele gevallen waar dit niet mogelijk is, zetten we in op forse diversificatie tussen landen waarbij we ook proberen strategische belangen te nemen in de benodigde exportfaciliteiten om eenzijdige afhankelijkheid te voorkomen in deze energierelaties.

4. Strategische reserves

Om in de toekomst eventuele schaarste of uitval van energiebronnen op te kunnen vangen, moet Nederland strategische reserves aanleggen van de belangrijkste energiebronnen zoals we dat nu ook al doen voor olie. Zo wordt onze leveringszekerheid veiliggesteld en kunnen prijsschokken worden gedempt.

5. Indirecte afhankelijkheden in de waardeketen

Ook verderop in de waardeketen kunnen zich afhankelijkheden voordoen. Het is van belang om hier zicht op te hebben zodat ook indirecte afhankelijkheid kan worden voorkomen. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van lithium of de herkomst van zonnepanelen. Deze grondstoffen en productie zijn cruciaal voor het toekomstige energiesysteem, maar worden veelal geproduceerd in onvrije landen.

Deze vijf pijlers worden door het kabinet uitgewerkt in een Energiestrategie die elke vijf jaar wordt gepubliceerd. Dit gebeurt nu ook al in bijvoorbeeld het VK en Finland. De Energieraad, waarover later meer, zal advies en expertise verlenen voor het opstellen van deze Energiestrategie. De pijlers zijn noodzakelijk zodat het beleid kan worden getoetst en de vooruitgang kan worden gemonitord. In het verleden gebeurde dit immers onvoldoende.

De wet voor energieonafhankelijkheid zal qua vormgeving daarom lijken op de klimaatwet. Naast de pijlers wordt er ingegaan op de beleidscyclus en de verdeling van verantwoordelijkheden.

De monitoring zal plaatsvinden in een jaarlijkse beleidscyclus. Hierbij wordt aangesloten op de huidige KEV-cyclus waarbij het energiebeleid versterkt wordt. Momenteel wordt er jaarlijks een Klimaatnota uitgebracht en hier moet een Energienota aan worden toegevoegd. De KEV draait immers om het klimaat én energiebeleid. Door aan te sluiten bij de huidige beleidscyclus zorgen we voor integrale en transparante afwegingen over het inrichten van de energiemix en hoe dat raakt aan het klimaatbeleid. Keuzes die op deze beleidsterreinen worden gemaakt, over bijvoorbeeld nationale productie of import, raken immers direct aan elkaar en moeten daarom gelijktijdig worden gemaakt.

De beleidscyclus en bijbehorende monitoring zal worden uitgevoerd door een Energieraad.

De Energieraad is een onafhankelijke instantie met als hoofddoel de energieonafhankelijkheid van Nederland te vergroten. De Energieraad zal jaarlijks een advies uitbrengen over de robuust- en betrouwbaarheid van ons energiesysteem en hoe het kabinet de Nederlandse energieonafhankelijkheid kan vergroten. Hierbij kan de Energieraad gebruik maken van informatie die al wordt vergaard door andere instanties. Het kabinet dient het advies van de Energieraad te gebruiken voor het opstellen van de jaarlijkse Energienota. Daarnaast publiceert de Energieraad elke 5 jaar een nóg uitgebreider advies dat de overheid meeneemt in haar vijfjaarlijkse Energiestrategie. De Energieraad kan zelf niet ingrijpen in het beleid, maar kan wel ongevraagd advies geven wanneer ze nieuwe risico's ziet ontstaan of andere onwenselijke situaties. De Energieraad is dus ook bevoegd om onafhankelijk onderzoek te doen naar de thema's die zij relevant acht en waar politiek en maatschappelijk behoefte aan is.